

The Ice Man

LEDENI ČOVJEK

Haruki MURAKAMI

UDALA SAM SE za ledenog čovjeka. Prvi put sam ga srela u jednom skijaškom centru, što je vjerovatno savršeno mjesto za susret sa ledenim čovjekom. Hotelski hol je bio prepun živahnog mladog svijeta, ali ledeni čovjek sjedio je sasvim sam u uglu najudaljenijem od kamina i tiho čitao knjigu. Mada je skoro bilo podne, ledeno svjetlo ranog zimskog jutra kao da je lebdjelo oko njega.

“Gle, ledeni čovjek,” šapnula mi je prijateljica.

U to vrijeme ja nisam imala pojma šta znači biti ledeni čovjek. Nije ni moja prijateljica. “Mora da je načinjen od leda. Zato se i zove ledeni čovjek.” Rekla mi je to ozbiljno, kao da govori o duhu ili nekom sa teškom zaraznom bolešću.

Ledeni čovjek je bio visok i djelovao mlado, ali mu je kovrdžava kosa ponegdje bila bijela, nalik na džepove neotopljenog snijega. Obrazi su se jasno isticali, kao zamrznuti kamen, a prsti su mu bili obrubljeni bijelim mrazom koji je izgledao kao da se nikad neće otopiti. Inače, ledeni čovjek izledao je kao i svako drugi. Ne bi se mogao nazvati zgodnim ali je mogao biti veoma privlačan, zavisno od toga kako ga posmatrate. U svakom slučaju, nešto u vezi s njim dotaklo mi je srce, a to sam nešto više nego drugdje osjetila u njegovim očima. Pogled mu je bio nijem i prozračan poput zraka svjetla što u zimsko jutro prodiru krzo ledenice. Kao da su jedini znak života u tom vještačkom tijelu.

Stajala sam tako neko vrijeme i izdaleka promatrala ledenog čovjeka. Nije podigao pogled. Sjedio je nepokretno i čitao svoju knjigu kao da oko njega nema nikoga.

Sutradan ujutro, ledeni čovjek je opet bio na istom mjestu i opet na isti način čitao svoju knjigu. Kad sam otišla na ručak, i kad sam se naveče vratila s prijateljima sa skijanja, on je i dalje bio tu i jednako zurio u stranice iste knjige. Isto se dogodilo i dan kasnije. Čak i kad je sunce zašlo i i odmakla večer. Sjedio je u svojoj fotelji, tiho kao zimski prizor što se vidio kroz prozor.

Poslijepodne četvrtoga dana, smislila sam izgovor da ne idem na skijanje. Ostala sam sama u hotelu i neko vrijeme se motala po holu koji je bio prazan kao neki grad duhova. Zrak je bio topao i vlažan, a u sobi je vladao neki čudan neugodan vonj – vonj snijega donesenog na đonovima cipela koji se sad topio ispred kamina. Gledala sam kroz prozor, prelistala par novina a onda se uputila prema ledenom čovjeku, skupila hrabrost i obratila mu se.

Ja sam obično sa strancima stidljiva i, ako nemam baš dobar razlog, ne razgovaram sa ljudima koje ne poznajem. Ali, osjetila sam snažnu potrebu da po svaku cijenu popričam sa ledenim čovjekom. Bila je to moja posljednja noć u hotelu, i bojala sam se, propustim li to, da mi se nikad više neće pružiti prilika da razgovaram sa ledenim čovjekom.

“Zar ti ne skijaš?”, upitala sam ga koliko je moguće opušteno.

Polagano mi je okrenuo lice, kao da je čuo neku buku u daljini, i zagledao se u mene sa onim svojim očima. Onda je mirno odmahnuo glavom. “Ne skijam”, rekao je. “Volim ovako sjediti, čitati i promatrati snijeg.” Riječi su mu oblikovale bijele oblake nad glavom, kao u stripovima. Mogla sam zapravo gledati u zraku te riječi sve dok ih on ne bi izbrisao svojim mrazom obrubljenim prstima. Nisam znala šta reći. Zacrvenjela sam se i tako stajala. Ledeni čovjek me je pogledao u oči i kao da se nasmiješio.

“Hoćeš li da sjedneš?”, upitao me je. “Zanimam te, a? Želiš znati šta je to ledeni čovjek”. - Onda se nasmijao. “Opusti se, nemaš razloga za brigu. Nećeš se prehladiti zato što sa mnom pričaš.”

Sjedili smo tako jedno kraj drugoga na sofi u uglu hotelskog hola i posmatrali kroz prozor ples snježnih pahuljica. Naručila sam vruću čokoladu i popila je a ledeni čovjek nije ništa pio. Nije izgledao vještiji u konverzaciji od mene. Ne samo to - mi kao da nismo imali ništa zajedničko o čemu bismo pričali. Sprva smo razgovarali o vremenu. Onda smo popričali o hotelu. “Jesi li sam ovdje?”, upitala sam ledenog čovjeka. “Da,” odgovorio je. Onda je on mene upitao volim li skijati. “Ne previše”, odgovorila sam. “Dolazim samo zato što moji prijatelji insistiraju da dođem. Ja zapravo rijetko skijam.”

Bilo je toliko toga što sam htjela znati. Je li mu tijelo stvarno od leda? Gdje živi ljeti? Ima li porodicu? Takve stvari. Ali ledeni čovjek nije pričao o sebi a uzdržavao se i od postavljanja ličnih pitanja.

Umjesto toga, ledeni čovjek je pričao o meni. Znam da je teško povjerovati, ali on je nekako sve o meni znao. Znao je o članovima moje porodice, znao je koliko sam stara, šta volim a šta ne, o stanju moga zdravlja, školi koju sam pohađala, i prijateljima s kojima sam se družila. Znao je čak i stvari koje su mi se dogodile tako davno da sam ih ja sama davno zaboravila.

“Ne razumijem”, rekla sam, zapanjena. Osjećala sam se kao da sam gola pred strancem. “Otkud toliko znaš o meni? Jesi li kadar čitati misli?”

“Ne, ne mogu čitati misli niti išta slično tome. Prosto znam,” odgovorio je ledeni čovjek. Prosto znam. To je kao da gledam duboko u led i, tako gledajući, stvari mi postaju vidljive i jasne.” Upitala sam ga: “Možeš li vidjeti moju bu-dućnost?”

-Nisam to u stanju.”, rekao je tiho. “Mene budućnost uopće ne zanima. Ili, bolje rečeno, ja ne shvatam pojam budućnosti. To je zato što led nema budućnosti. Sve što led ima jeste prošlost u njemu sadržana. Stoga je led kadar sačuvati stvari – vrlo čisto i jasno i vidljivo kako da su i dalje žive. To je bit leda.”

“To je lijepo”, rekla sam i nasmiješila se. “Sad mi je lakše. Na kraju krajeva, ne želim ni znati svoju budućnost.”

Sreli smo se još nekoliko puta kad smo se vratili u grad. Vremenom, počeli smo se i zabavljati. Nismo išli u kino, međutim, ni u kafane. Nismo čak išli ni u restorane. Ledeni čovjek je rijetko išta jeo. Umjesto toga smo sjedili na klupi u parku i razgovarali o raznim stvarima - o svemu, zapravo, osim o samome ledenom čovjeku.

“ Zašto?”, jednom sam ga upitala. “Zašto ne pričaš o sebi? Želim više znati o tebi. Gdje si rođen? Kakvi su ti roditelji? Kako si postao ledeni čovjek?”

Ledeni čovjek me je pogledao, a onda odmahnuo glavom. “Ne znam”, tiho i jasno je rekao, izdišući balončić ledenih riječi u zrak. “Znam prošlost svega drugog. Ali ja nemam prošlosti. Ne znam ni gdje sam rođen ni kako su mi roditelji izgledali. Nemam pojma koliko sam star. Ne znam ni da li uopće imam neku dob.”

Ledeni čovjek je bio usamljen kao ledeni brijeg u mrkloj noći.

Ozbiljno sam se zaljubila u ledenog čovjeka. Ledeni čovjek je mene volio onakvu kakva sam - u sadašnjosti, bez ikakve budućnosti. Zauzvrat, i ja sam ledenog čovjeka voljela onakvog kakav je sad – u sadašnjosti, bez ikakve budućnosti. Čak smo počeli govoriti o vjenčanju.

Upravo sam navršila dvadeset godina i ledeni čovjek je bio jedina osoba koju sam stvarno voljela. U to vrijeme, nisam bila kadra ni zamisliti šta ustvari znači voljeti ledenog čovjeka. Ali, čak i da sam se za-ljubila u normalnog čovjeka, sumnjam da bi mi bilo jasnije šta je uistinu ljubav. Majka i starija sestra su se veoma protivile mojoj udaji za ledenog čovjeka. “Premlada si za udaju”, govorile su mi. “Usto, ne znaš ništa o njemu. Ne znaš čak ni gdje je i kad je rođen. Kako da rodbini kažemo da se udaješ za nekog takvog? Usto, radi se o ledenom čovjeku. Šta ćeš ako se on iznenada istopi? Ti, čini se, ne shvataš da brak podrazumijeva potpuno i istinsko predavanje.” Njihova je briga bila neosnovana. Napokon, ledeni čovjek nije ustvari bio načinjen od leda. Zovu ga ledeni čovjek, jer mu je tijelo ledeno kao led, ali on je načinjen od nečega što nije led a njegova hladnoća nije nešto što drugim ljudima oduzima toplotu.

Tako smo se mi vjenčali. Niko nije blagoslovio vjenčanje. Ni prijatelji ni rodbina nisu zbog nas bili sretni. Nije bilo svadbe i kad je moje ime trebalo uvesti uz njegovo u knjigu vjenčanih, on u njoj nije bio ni zaveden. Prosto smo odlučili, nas dvoje, da smo vjenčani. Kupili smo maleni kolač i zajedno ga pojeli, i to je bilo naše skromno vjenčanje.

Unajmili smo stančić i ledeni čovjek je za život zarađivao radeći u hladnjači. Mogao je podnijeti i najveći mraz i nikad nije bio umoran, bez obzira koliko radio. Stoga je ledeni čovjek bio jako mio svom poslodavcu i ovaj mu je davao veću platu nego drugim radnicima. Nas smo dvoje živjeli sretno; niko nas nije gnjavio, a ni mi nikoga nismo gnjavili.

Kad je ledeni čovjek sa mnom vodio ljubav, ja sam zamišljala veliku gromadu leda za koju sam vjerovala da postoji negdje u nekoj spokojnoj samoći. Mislila sam da ledeni čovjek vjerovatno zna gdje je ta ledena gromada - jako zaleđena, tako tvrda da sam vjerovala da od nje nema ništa tvrđe. Bila je to najveća ledena gromada na svijetu. Bila je negdje jako daleko i ledeni čovjek je sjećanje na tu ledenu gromadu prenosio meni i svijetu. Sprva sam bila zbunjena kad bi ledeni čovjek sa mnom vodio

ljubav. Ali sam nakon nekog vremena navikla. Počelo mi se čak i sviđati vođenje ljubavi sa ledenim čovjekom. Noću smo nijemo dijelili tu beskonačnu santu leda, u kojoj su stotine miliona godina – sve prošlosti svijeta – bile pohranjene.

Ne bi se moglo reći da je u našem bračnom životu bilo problema. Voljeli smo se duboko i ništa i niko se nikad nije ispriječio između nas. Želeli smo dijete, ali se to nije činilo moguće. Možda zato što nije lahko kombinirali ljudske gene sa genima ledenog čovjeka. U svakom slučaju, dijelom i zato što nismo imali djece, imala sam problem vremena. Završila bih tako kućne poslove ujutro a onda nisam imala šta raditi. Nisam imala prijateljica da sa njima časkam ili izađem, a ni sa susjedima se nisam previše viđala. Majka i sestra su i dalje bile ljute na mene zbog udaje za ledenog čovjeka i nisu ničim pokazivale da me žele ikad više vidjeti. I mada bi nam se, kako su mjeseci prolazili, ljudi oko nas katkad i obratili, oni duboko u srcu nisu prihvatili ni ledenog čovjeka ni mene, koja sam se za njega udala. Razlikovali smo se od njih i nema tog vremena koje je kadro premostiti taj jaz između nas.

Tako, dok je ledeni čovjek bio na poslu, ja sam ostajala sama kod kuće i slušala muziku. Meni je ionako bilo draže ostati kod kuće i nemam ništa protiv samoće. Ali, ja sam još mlada i vremenom mi je dosadilo raditi svaki dan jednu-te-istvu stvar. Nije me bo-ljela dosada. Boljelo me je ponavljanje.

Zato sam i rekla jednog dana svome mužu: “Kako bi bilo da nas dvoje nekud otputujemo, promjene radi?”

“Da otputujemo?”, rekao je ledeni čovjek. Oči su mu se skupile i zagledao se u mene. “Zašto bi, pobogu, htjela putovati? Zar nisi sretna ovdje sa mnom?”

“Ne radi se o tome”, odgovorila sam. “Sretna sam. Ali dosadno mi je. Rado bih nekud otputovala da vidim stvari koje još nisam vidjela. Željela bih saznati kako izgleda udisati novi zrak. Shvataš li me? Uz to, mi nismo bili na bračnom putovanju. Imamo nešto ušteđevine i ti imaš dosta godišnjeg odmora. Vrijeme je da nekud odemo i malo predahnemo.”

Ledeni čovjek je duboko uzdahnuo svojim smrznutim dahom. Dah mu je zvonio u zraku koji se pretvarao u kristale. Svoje duge prste savio je na ko-ljenima. “Pa, ako ti stvarno želiš na put, ja nemam ništa protiv. Poći ću bilo kud, ako će te to usrećiti. Znaš li gdje bi željela poći?”

“Šta misliš da pođemo na Južni pol?”, odgovorila sam. Izabrala sam Južni pol jer sam vjerovala da bi ledeni čovjek volio otići negdje gdje je hladno. A, pošteno govoreći, i ja sam to oduvijek željela vidjeti. Željela sam obući bundu sa kapuljačom, vidjeti auroru australis i jato pingvina. Kad sam to izrekla, moj muž me je pogledao pravo u oči a da nije ni trepnuo, i ja sam osjetila kao da mi ledenica probada glavu. Šutio je neko vrijeme o onda najzad svjetlucavim glasom rekao: “Dobro, ako tako želiš, idemo na Južni pol. Jesi li stvarno sigurna da je to ono što želiš?”

Nisam bila kadra odmah mu odgovoriti. Pogled ledenog čovjeka toliko se na meni zadržao da sam u glavi osjećala neku umrtvljenost. Potom sam klimnula glavom.

Kako je vrijeme prolazilo, tako sam se ja sve više kajala što sam uopće spomenula odlazak na Južni pol. Ne znam zašto, ali činilo se da se, čim sam izgovorila riječi “Južni pol”, nešto u mom mužu promijenilo. Oči su mu postale oštrije, dah bjelji a prsti mrzliji. Jedva da je više sa mnom i riječ progovorio i potpuno je prestao jesti. Zbog svega toga sam se osjećala nesigurno.

Pet dana prije našeg polaska, skupila sam hrabrost i rekla: “Hajde da zaboravimo na taj put na Južni pol. Kad bolje razmislim, svjesna sam da će tamo biti strašno hladno i da to možda neće biti dobro za tvoje zdravlje. Šta misliš o Evropi? Hajdemo na pravi odmor u Španiju. Pićemo vino, jesti paellu, gledati koridu i tome slično.”

Ali moj muž nije obraćao pažnju na moje riječi. Zurio je u prazno nekoliko minuta. Onda je samo najavio: “Ne, ne želim u Španiju. Španija je za mene prevruća. Prašnjavo je, a i hrana je previše paprena. Uz to, već sam kupio karte za Južni pol. Kupio sam ti i bundu i čizme postavljene krznom. Sad nam više nema natrag.”

Istina je da sam se plašila. Imala sam neki predosjećaj da bi nas, ako odemo na Južni pol, moglo zadesiti nešto što ne bismo bili kadri promijeniti. I stalno sam sanjala jedan grozan san. Uvijek isti. Kako šetam i padam u duboki procjep koji se otvorio na tlu. Niko me tu neće naći i ja ću se smrznuti. Zarobljena tako ledom, zuriću u nebo. Biću svjesna, ali neću se moći pomjeriti, neću ni prstom moći mrdnuti. Svjesna da iz minute u minutu postajem prošlost. Ljudi će me gledati, gledaće ono što sam postala i gledaće zapravo prošlost. Ja ću biti tek prizor koji ide unatrag, odmiče se od njih.

Onda bih se probudila a ledeni čovjek je spavao kraj mene. Uvijek je spavao bez disanja, kao mrtvac.

Ali, ja sam voljela ledenog čovjeka. Plakala sam i moje su mu suze padale na obraz i on bi se probudio i uzeo me u naručje. "Ružno sam sanjala," rekla bih mu.

"To je samo san", rekao bi on. "Snovi dolaze iz prošlosti a ne iz budućnosti. Ničim te ne obavezuju. Ti njih obavezuješ. Shvataš li to?"

"Da", rekla bih mu, mada nisam bila ubijeđena.

Nisam mogla naći dobar razlog da otkážem putovanje, te smo se na kraju moj muž i ja ukrcali na avion za Južni pol. Stjuardese su bile šutljive. Ja sam poželjela gledati kroz prozor, ali su oblaci bili tako gusti da se ništa nije vidjelo. Nakon izvjesnog vremena, prozor je bio prekriven slojem leda. Moj muž je šutke čitao knjigu. Ja nisam osjećala ništa od uzbuđenja koje čovjek osjeti kad ide na odmor. Samo sam činila radnje i pokrete koji su već bili odlučeni.

Kad sam sišla niz stepenice i zakoračila na tlo Južnoga pola, osjetila sam da je tijelo mog muža bilo napeto. Trajalo je to manje od treptaja oka, tek pola sekunde, i njegov se izraz uopće nije promijenio, ali ja sam to zapazila. Nešto u ledenom čovjeku bilo je tajanstveno a žestoko uzdmano. Zastao je i pogledao u nebo a onda u svoje ruke. Duboko je uzdahnuo. Onda me je pogledao i nasmiješio se. "Je li ovo mjesto koje si željela posjetiti?", upitao me je.

"Da", rekla sam. "Jeste."

Južni pol je bio samotniji nego što sam očekivala. Gotovo niko tu nije živio. Bio je tu samo jedan bezoblični gradić, a u tome gradiću jedan hotel, naravno, bezličan. Južni pol nije bio turističko odredište. Nijednog pingvina nije bilo. A nije se mogla vidjeti ni aurora australis. Nije bilo drveća, cvijeća, rijeka, ni jezera. Kud god sam išla, samo led. Svugdje, dokle god je pogled dozezao, samo beskonačna ledena pustoš.

Moj muž, međutim, hodao je pun poleta, kao da mu nikad nije bilo dosta. Brzo je savladao tamošnji jezik i razgovarao sa mještanima glasom u kojem je tutnjala lavina. Satima je s njima pričao ozbiljnog lica, a ja nisam mogla znati o čemu razgovaraju. Osjećala sam kao da me je moj muž izdao i ostavio me da se sama o sebi staram.

I tu, u tom svijetu bez svijeta okruženom debelim ledom, ja sam na kraju izgubila snagu. Malo pomalo. Polagano. Na kraju nisam imala više energije ni da osjetim da me sve to smeta. Kao da sam negdje zaturila kompas vlastitih osjećanja. Izgubila sam smjer, osjećaj za vrijeme, osjećaj same sebe. Ne znam kad je to počelo ni kad je okončalo, ali kad sam ponovno došla svijesti bila sam u svijetu leda, vječite zime lišene svake boje, zatočena i sama-samcijata.

Čak i kad su sva čula nestala, toga sam bila svjesna. Moj muž na Južnom polu više nije bio isti čovjek. Pazio me je kao i uvijek i blago mi se obraćao. Vidjela sam da stvarno misli to što mi kazuje. Ali sam znala da on nije više ledeni čovjek kojeg sam srela u hotelu u onom skijaškom centru. Nije bilo načina da bilo kome to kažem. Svi na Južnom polu su ga voljeli, a ionako ne bi razumjeli nijednu moju riječ. Otpuhujući svoj bijeli dah, pričali su šale, raspravljali i pjevali pjesme na svome jeziku, dok sam ja sama sjedila u našoj sobi i posmatrala sivo nebo koje se mjesecima neće razvedriti. Avion koji nas je ovdje doveo odavno je otišao i nakon nekog vremena pista je bila pokrivena debelim slojem leda, baš kao i moje srce.

"Došla je zima", rekao je moj muž. "Biće to vrlo duga zima i neće više biti ni aviona ni brodova. Sve se smrzlo. Izgleda da ćemo morati ostati do proljeća."

Oko tri mjeseca nakon našeg dolaska na Južni pol, shvatila sam da sam trudna. Dijete koje ću roditi biće maleni ledeni čovjek – znala sam to. Moja materica se smrzla, a tečnost u mojoj posteljici bila je ledena. Mogla sam osjetiti njenu studen u sebi. Moje dijete će biti isto kao njegov otac. Očiju nalik na ledenice i prstiju obrubljenih mrazom. I naša nova porodica nikad više neće zakoračiti na tlo van Južnoga pola. Vječita prošlost, bremenita mimo svake spoznaje, uzela nas je pod svoje. Nikad je se nećemo otarasiti.

Sad u meni gotovo da i nema srca. Moja je toplina otišla negdje daleko. Ponekad zaboravim da je u meni topline ikad i bilo. Na ovom sam mjestu usamljenija od bilo koga na svijetu. Kada plačem, ledeni čovjek ljubi mi obraze a moje se suze pretvaraju u led. On uzima te sleđene suze u ruku i stavlja ih na jezik. "Vidi koliko te volim", kaže mi. Govori istinu. Ali vjetar koji puše niotkud odnosi te njegove riječi natrag, natrag - daleko u prošlost.